

Kukából esznek, nem hajléktalanok!

Egyre több fiatalt látunk a kukákban keresgélni az utcán. Gondolhatnánk, hogy biztosan éheznek, rászorulnak, mert se munkájuk, se családjuk. Ehhez képest egészen más a helyzet! Létezik egy önkéntes szervezet, mely magukat csak freeganosoknak nevezi.

Freegan, azaz ingyenes vagy szabad (free) és a vegán (állati eredetű élelmiszerektől mentes) szavakból összeállított szó. A mozgalom, mint a neve is mutatja, angolszász területről indult.

Először nyugaton találkozhattak a járókelők jól öltözött kukázókkal. Akik egyszerre vallják az állatvédelmi, fogyasztásellenes szempontokat, és az antikapitalista gondolatokat. Valószínűleg azért ott dobják ki a legtöbb élelmiszert a szemétkukába. Egy korábbi feljegyzés szerint az USA-ban, háztartásonként havonta csaknem ötven kilót. Ez az élelmiszermennyiség elegendő lenne a világ összes éhezőinek táplálásához, mert a szemétkukákba kerülő ételek egynegyede még ehető.

A New York-i irányzat tagjai azonban nem érik be a luxus-kukázással. Igyekeznek semmit sem, vagy ha mégis muszáj legfeljebb használt cikket vásárolni, és emellett bojkottálják a környezetszennyező, vagy munkásait kizsigerelő cégek áruit is.

Az élelmiszerbiztonsági és egészségügyi törvények szigorra miatt Londonban az üzletek és vásárcsarnokok működtetői több száz kilónyi jó terméket dobnak ki naponta. Egyes üzletek vagy gyorsétkezd-

dék meghatározott ideig tarthatnak csak termékeket, aztán jön az új áru. Van, ahol szeretetotthonoknak, hajléktalanoknak, szegényeknek viszik a még fogyasztható élelmiszert. A magyarországi szervezet tagjai piacokról, nagyobb áruházak kukáiból gyűjtenek leginkább zöldséget, gyümölcsöt. A begyűjtött nyersanyagokat megfőzik, amit aztán az utcai hajléktalanoknak osztanak szét, vagy saját maguk nyersen, megmosva fogyasztanak.

Van, hogy megállapodnak a boltossal, hogy a lejárt termékeket elszállítják, így nem a koszból kell kihalászniuk az ételt. Néhány budapesti piacon már külön zöldségszemeteseket is felállítottak, hogy könnyebben ki lehessen válogatni a még ehető árut.

MIBŐL ÁLL A ZSÁKMÁNY?

Zöldséget, gyümölcsöt minden mennyiségben találni a szemetesekben, nem olyan mutatósak, de az izüik mosás, hámozás után ugyanolyan finom – vallják a hazai elkötelezettek egy korábbi nyilatkozatukban. A húsfélékben viszont nem bíznak. Ha már kidobták, akkor az már biztos nem fogyasztható. Lejárt szavatosságú tejtermékeket nem tarthat a polcon a kereskedő, viszont sok joghurt, túrókrém egy pár napig még fogyasztható azon túl is. Otthon is tovább tartják ezeket

a hűtőben, és észre sem veszik, hogy lejárt, nyugodtan megesszik. A teánál például nem számít a határidő, talán csak az élvezeti értéke csökken egy kicsit. Kenyérből sem adhatják el a másnapit, pedig ehető, sőt a rendes barna kenyér még harmadnap is jó.

KÁROS-E AZ EGÉSZSÉGRE A KUKÁZÁS?

Szakértők szerint, ha betartják a biztonsági előírásokat, akkor nem az. A felbontatlan csomagolású élelmiszereket például egészen nyugodtan lehet fogyasztani, szerintük. Amit mindenképpen kerülni érdemes, az a könnyen romlandó termékek, például hús, tojás, tejtermék, szeletelt dinnye. Ám a penészes ételtől minden esetben érdemes óvakodni!

MAGYARORSZÁGRÓL NORVÉGIÁBA

Barna Tibor Balmazújvároson született, magyar egyetemeket végzett, 2008 nyara óta él Norvégiában, azon belül is Tromsóban. Ugyan idehaza soha sem vett ki élelmiszert a szemetesből, ám a kedvüknéért szívesen mondott véleményt és hasonlította össze a magyar és a norvég viszonyokat.

– Mi miatt esett a választásod egy északi városra? Mit láttál, hogyan élnek ott az emberek?

– Azért választottam Tromsöt, mert az időjárása ideális: a Golf-áramlat miatt nincs sarkvidéki hideg télen sem, viszont a hatalmas szigetek előhegyei megsűrűrik a csapadékot. Azon-

kívül itt található a világ legészakibb tudományos központja, egyeteme, botanikus kertje, sörgyára, valamint katolikus és luteránus püspöksége. Szelektív hulladékgyűjtés van minden cégnél és a legtöbb magánháznál. Most a helyi fő vitatéma az, hogy a partok közelében új olajlelőhelyeket találtak, de az emberek azt szeretnék, hogy bizonyos lakóterületek partvidéke olajipar-mentes maradjon.

Fő letelepedési szempont volt még számomra, hogy jó a közbiztonság, mivel én éjszaka is gyűjtök élelmiszert a szemetesekből, és fontos volt a jó életminőség is, ami alatt nemcsak a jólétet értem, hanem azt is, hogy az emberek életstílusa kiegyensúlyozott.

– Akkoriban ugyan nem volt munkád, mégis azt nyilatkoztad korábban, hogy a pazarló életmódnak köszönhetően nem éheztél, sőt jól éltél. A kidobott, ám még fogyasztható élelmiszereket gyűjtötted. Miket?

– Mindenféle kidobott, ám bontatlan élelmiszert gyűjtök, aminek jó a minősége. Az élelmiszerek nagy része nem kukából származik azonban, hanem frissen lejárt savatosságú élelmiszereket kérek el azokból a boltokból, ahol odaadják. A hét több napján különböző karitatív szervezetek ingyenes vendéglátást is szerveznek a munkanélkülieknek és a hajléktalanoknak. Talán én vagyok az egyetlen a városban, aki meg tudom oldani az ellátásomat teljesen ingyen. Persze ez szisztematikus vadászatot igényel. A kukából elsősorban betétes flakonokat gyűjtök, de találtam már kifogástalan kabátokat és étkezészetet is ily módon.

– Amikor még Magyarországon éltél, mit gondoltál azokról az emberekről, akik a kukákban keresgélnek? Olykor itthon is rákényszerültél, hogy a szemetesben keresgélj? Mi a különbség szerinted a Budapesten és a Tromsóban kukázók között? Van minőségi különbség?

Barna Tibor
Norvégiában élő etnográfus szerint egy hajléktalan kukázó és egy freeganos kukázó között óriási a különbség, mert előbbi a szükség, utóbbi pedig az újrahasznosítás és a vega életmód motiválja. Az etnográfus kukázása egy harmadik típusú út: az álmaira gyűjt.

– Magyarországon nem kukáztam, hanem nyersanyagokat vásároltam és magam főztem meg a kedvelt ételeimet. Igyekeztem finomat, változatosat, egészségeset és egyszerűen, gyorsan elkészíthető étrendet összeállítani. Beszéltem néhány magyar kukázóval, és számomra kiderült, hogy életvitelük egyrészt egészségtelen, másrészt sokuk azért került ebbe a helyzetbe, mert nem tudta feldolgozni munkahelye, párja és gyermeke elvesztését – a tanulságokat később nagy hatékonysággal felhasználtam. Csak az erőszakosan koldulókat nem szerettem, és ennek a tanulságát is használom: mindig mosolyogva, ha kell, személyre szabottan és tréfásan érvelve árurom az utcai lapjaimat. Minőségi különbség: először is itt nem jellemző, hogy aluljárókban büdösen heverésszenek a hajléktalanok, mert kevesen vannak, és a lakhatás biztosítása itt törvényes állami kötelezettség. Ezért a hajléktalan szó értelme is más egy kicsit: azt jelenti, hogy az illető nem rendelkezik ingatlannal és nem tud albérletet fizetni. Azonkívül Pesten elképzelhetetlen, hogy egy utcalap-árus többet keressen, akármennyit is hajt, mint egy kétkézi dolgozó.

– Gondolhatnánk, hogy az ott működő sörgyár miatt, a szemetesládákban sokkal több sörös flakont lehet találni...

– Sörösüveget és -dobozt hétvégeken a nyílt utcán, tereptárgyak körül, pl. hókupacok vagy oszlopok mögött lehet találni, leginkább este 11 és reggel 6 óra között.

– Mi az, amit nem veszel ki a szemétből? Miképpen fertőtleníted az élelmiszereket?

– A számomra szükségtelen dolgokat nem veszem ki. A fertőtlenítést úgy oldom meg, hogy szappanos, mosószeres szivaccsal lemosom az adott csomagot/gyümölcsöt. Ez eddig elegendőnek bizonyult, mióta így élek, nem volt komolyabb betegsége, kivéve egy enyhébb tüdőgyulladást, amit egészségügyi segítség nélkül kúráltam ki.

– Mit tanácsolnál azoknak, akik Tromsóban szeretnének a kukából élni?

– Azt, hogy ne kövessék a példám. Én azért csináltam ugyanis, hogy pénzt gyűjtsék életem legnagyobb álmára.

Nagyon konkrét cél és nagyon erős, konok kitartás kellett ahhoz, hogy ez az életmód ne engem züllesszen le, hanem én emeljem fel azt az emberhez méltó minőségbe. Életvédő Kulturális Kávéházálázatot akarok alapítani, amely jó színvonalú találkozóhelyet, művelődési lehetőséget és ingyenes közösségi teremhasználatot jelent kulturális programokhoz helyi fiataloknak, akik ily módon családi légkörben ismerhetik meg egymás és hazánk értékeit, hagyományait, legfontosabb társadalmi kérdéseit. A kávéházálázat feladata lesz, hogy piacot adjon a helybéli termelőknek, és azt értemi árak alatt nyújtsa

a betérő vendégeknek, továbbá a munkaerőt kizárólag, kivétel nélkül bedőlt hiteles családokból fogom toborozni.

– Miképpen viszonyulnak a helyi lakosok Norvégiában ahhoz, hogy valaki a kukából szedi ki az élelmet? Sokan vannak ilyenek?

– Itt nincs sok kukázó. A lakosok véleménye megosztott, aszerint, hogy a környezetbarát szempontok vagy saját életvitelének szempontjai az erősebbek.

– Vannak olyan termékek, használati eszközök, amiket eladsz, újrahasznosítasz?

– Kukából származó terméket eddig még nem adtam el, de pl. a kifogástalan ruházati termékeket kimosom és felhasználom.

– Ismered vagy hallottál már a nálunk Magyarországon is működő Freegan szervezetről? Igaz az, hogy Norvégiában a még fogyasztható zöldséget a kuka mellé teszik és nem bele?

– A Freegan-ról még nem hallottam, de itt is előfordul, hogy a kidobott, ám még felhasználható élelmet vagy betétes flakont a kuka mellé teszik.

– Mi mindennel foglalkozol még Tromsóban?

– Eredetileg etnográfus és politológus vagyok, hírfolyással és közösségi hírek közzétételével is foglalkozom. Emellett most vagyok próbaidős a Tromsø-i Múzeumban, mint tudományos munkatárs. A próbaidő a teljes idejű állás elnyeréséig igen rosszul fizetett (albérletem duplája mindössze), ezért a fentebb leírt életmódommal egészen csak a teljes munkaidős állás elnyerésekor tudok felhagyni. Életem legfőbb célja a már említett Kávéházálázat megszervezése szerte a magyar nyelvterületen, azokon a településeken, ahol az emberek már elvesztették a reményt. Ezért az első kávéház működése és sikere élet-halál kérdése lesz. A sikert elsősorban nem pénzben fogom mérni, hanem abban, hogy hány fiatalt húz ki a kallódásból és segít megtalálnia a helyét az életben, hány kistermelő talál segítséget a megélhetéséhez és hány eladósodott család talál munkahelyet és megoldást veszélyeztetett ingatlana megmentéséhez! Itt Északon azt gondolják az emberek: minden rajtunk múlik! Magyarországon meg azt: minden le van vajazva. Ezen változtatni kell!

Van még egy személyes célom: szeretném megtalálni a páromat, és szeretnék szeretetteli nagycsaládot, ahol a gyermekek egymást, és ebből fakadóan őket szerető, két szülőtlől származnak. Mert a gyermeknek ez a legfontosabb adható ajándék!

Tábori Zsuzsa